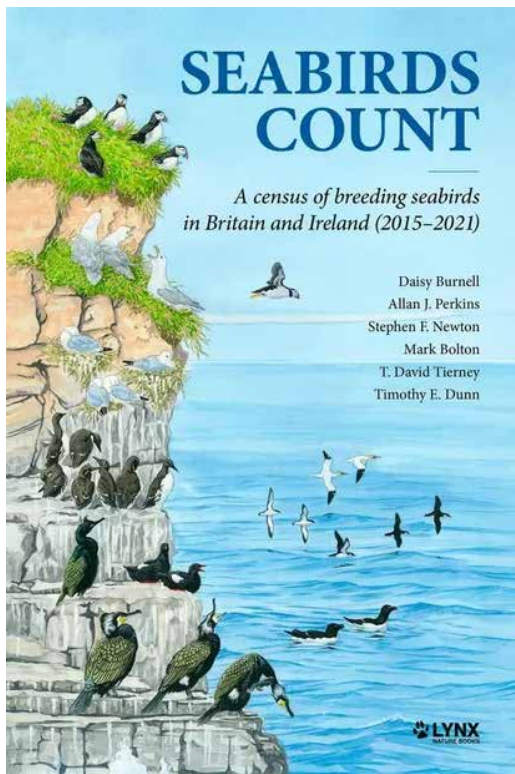

Anmeldelser

Seabirds count

Daisy Burnell, Allan J. Perkins, Stephen F. Newton, Mark Bolton, T. David Tierney & Timothy E. Dunn. A census of breeding seabirds in Britain and Ireland (2015-2021). 528 sider, rigt illustreret med akvareller, fotos, kort og mange tabeller, indb. Lynx Nature Books, 2023. ISBN 978-84-16728-60-2. Pris 45€ hos forlaget.

De Britiske Øer huser nogle af de største – og helt sikkert de bedst dokumenterede – ynglebestande af havfugle i Europa. Mange millioner fugle yngler spredt langs de vidtstrakte kyster og på de mange mindre øer, langt de fleste omkring Skotland. Det er en kolossal opgave at gennemføre en optælling, som dækker de mange tusinde lokaliteter, hvoraf mange er meget afsidesliggende. Men siden 1970 er det med 15-20 års mellemrum lykkedes at skaffe midler til at organisere sådan en optælling, og i denne flotte bog afrapporteres den fjerde landsdækkende tælling. Optællingerne er altovervejende foretaget af mere end 850 frivillige. De fleste kolonier blev dækket i 2017-19, men det var både nødvendigt at forlænge indsamlingsperioden til 2021, og at inddrage enkelte ældre optællinger tilbage til 2015. Sidstnævnte dækker over fjerntliggende sulekolonier, som tælles fra fly.

Resultaterne for de 25 regelmæssigt ynglende arter (bemærk at fx dykænder og lommer ikke regnes for havfugle) afrapporteres i mange detaljer. For læsere uden direkte kendskab til øernes geografi måske også for mange. Men heldigvis er der også indledende kapitler, der giver en oversigt over metoder og databehandling, og en afsluttende opsummering på tværs af arter, som også kommer ind på årsagerne til bestandsændringer. Især sidstnævnte er tankevækkende. Tretten arter er gået tilbage siden sidste optælling omkring 2000, mens kun fem er gået frem. Og blandt de sidstnævnte er Sule og Storkjove, som efter optællingens afslutning er blevet hårdt ramt af fugleinfluenza og er gået stærkt tilbage. For Almindelig Skråpe og Lille Stormsvaler er dækning og kvalitet af optællingerne blevet så meget bedre, at det er vanskeligt at vurdere den langsigtede tendens. Allerhårdest ramt er Stor Stormsvaler og Almindelig Kjove, mens Ride ikke har klaret sig meget bedre. Mange forskellige mulige årsager til bestandsnedgangene gennemgås i bogen, og det kan være vanskeligt at få et overblik. De oftest nævnte mulige årsager er klimabetingede ændringer i fødegrundlaget, og prædation fra især pattedyr (rotter og mink), men også andre fugle.

Mens det godt kan være lidt deprimerende at læse om de mange arter, som er i tilbagegang, kan man ikke undgå at blive imponeret over, hvor ambitiøst et optællingsprogram der er tale om. Blandt de store fremskridt i overvågningen, som rapporteres i denne bog, er som nævnt forbedrede optællingsmetoder for de 'underjordiske' og naktaktive arter. Her bruges både playback af kald, termiske kameraer og specialtrænede hunde. Lige så imponerende er den indsats, man har gjort for at få styr på de store antal Sølv- og Sildemåger, som yngler på flade tage i byerne, og hvor en totaloptælling er logistisk umulig at gennemføre. I 5500 tilfældigt udvalgte 1 km² kvadrater har optællere gået op og ned ad hver gade og talt alle de måger, de kunne finde, og omkring 300 af disse er også fotograferet i høj opløsning fra fly. Optællingerne er så korrigeret ved hjælp af flyfotos, og tallene skaleres op til landsbasis. Resultaterne er overvældende: 270 000 par Sildemåger og 185 000 par Sølvmåger anslås at yngle i byerne, for begge arter adskillige gange højere end antallet af ynglepar i naturlige habitater.

Alt i alt er det en bog, som er helt uomgængelig for den detaljeorienterede havfugleentusiast, og for den som søger inspiration til forbedret overvågning af kolonirugende fugle.

Morten Frederiksen

The Osprey

Tim Mackrill. 304 sider, talrige farvefotos, kort, tabeller, diagrammer og figurer, paperback. T & AD Poyser, 2024. Pris 30 £.

Tim Mackrill er feltornitolog og biolog og har i mange år arbejdet med genindførelse af Havørn og Fiskeørn i England. Han har tidligere skrevet to bøger om Fiskeørnen, The Rut-

land Water Ospreys fra 2013 og RSPB Spotlight Ospreys fra 2019.

Bogen er inddelt i ni kapitler, lige fra udseende og udbredelse til alder og overlevelse. Bagerst i bogen er der et meget stort afsnit med flere hundrede referencer og til sidst et indeks. I bogens indledende kapitel inddeles Fiskeørnen i fire underarter. En af disse, *Pandion haliaetus cristatus*, som optræder i Oceanien og den indo-pacifiske region, har på det seneste været til diskussion som en selvstændig art, Eastern Osprey.

Man har i mange år kendt til Fiskeørnens trækruter og overvintring ved hjælp af satellitsendere på fugle fra Nordamerika, Sverige, Finland og Skotland. Men på det seneste har man fået meget ny viden om Fiskeørnens bevægelser både i og udenfor træktiden gennem analyser af fugle med sendere, særligt fra Skotland og England.

Fiskeørnehannen flyver ofte mere end 10 km fra reden til gode fiskelokaliteter, og nogle forsvarer endda særligt gode steder over for andre Fiskeørne. Mackrill skriver, at hanner ofte vender tilbage for at yngle tæt på fødestedet, mens hunner søger længere væk og ofte til helt andre områder. Når unge fugle for første gang vender tilbage, udforsker de omhyggeligt fremtidige yngleområder. Fiskeørnen yngler normalt første gang, når den er tre år gammel. Enkelte fugle yngler dog allerede, når de er to år. Mange fugle føler sig stærkt knyttet til samme mage og redested, og mange par yngler sammen i mere end 10 år.

Forfatteren omtaler, at i de nordligste egne er der stor afstand mellem rederne, mens der fx i Florida er eksempler på, at mere end et par Fiskeørne yngler i det samme træ. Hans evne til at fremskaffe rigeligt med fisk er meget vigtigt for, at hunnen vil danne par og yngle. Man kender enkelte tilfælde, hvor hunnen i et ynglepar ikke har fanget en eneste fisk fra ankomst til redeplads og til afrejse. I de fleste familier forlader først hunnen, så ungerne og til sidst hannen redestedet.

De fleste europæiske Fiskeørne overvintrer i Vestafrika, men flere og flere overvintrer i Sydeuropa og Mellemøsten. De trækker typisk 200-400 km pr. dag, men enkelte helt op til 2000 km på et døgn. Sahara er den største økologiske barriere for europæiske Fiskeørne og er skyld i en stor del af den årlige dødelighed.

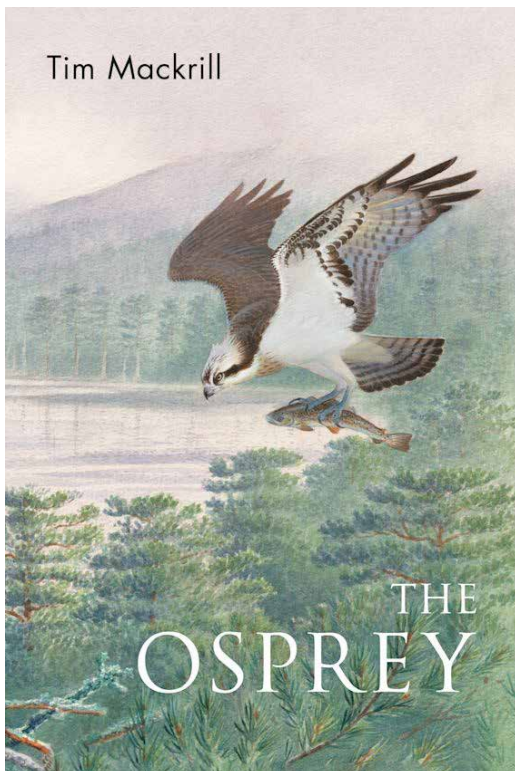
Mange fugle overvintrer i det samme lille område år efter år. Voksne fugle er kraftigt territoriehævdende om vinteren, særligt over for ungfugle. Ungfugle flytter derimod meget i deres første seks måneder, indtil de har fundet et godt overvintringssted. Dette kan være et stort problem i tørre år, hvor gode fiskesteder tørrer ud. Mange ungfugle dør i Vestafrika, særligt når de er tvunget til at finde nye fiskesteder. De fleste ungfugle forbliver på deres overvintringssteder i hele deres andet kalenderår.

Fiskeørnen blev tidligere kraftigt forfulgt i Europa, hvilket førte til en dramatisk nedgang i bestanden. Den blev først beskyttet i begyndelsen af 1900-tallet, hvorefter bestandene begyndte at vokse, men ægsamling var stadig et problem. Brugen af DDT efter 2. Verdenskrig førte til en kraftig reduktion af bestandene i både Europa og Amerika. Efter forbudet mod DDT hjalp opsætning af kunstige reder bestandene med at stige. I områder i USA og i England, Spanien, Portugal, Italien, Schweiz og Frankrig, hvor Fiskeørnen var uddød, foretog man genudsætninger af ungfugle, og det er i de fleste tilfælde lykkedes at få Fiskeørnen tilbage som fritlevende ynglefugl. Mange steder i både Amerika og Europa er det muligt at følge Fiskeørnens dagligliv fra sikre udsigtssteder. Desuden følger mange mennesker Fiskeørnen gennem de mange web-cams og via satellitsporing.

Overlevelsen stiger med alderen, og af ynglende fugle er årsoverlevelsen over 90 %. Der er eksempler på, at Fiskeørne har ynglet helt op i en alder af 28 år både i Amerika og Europa. Den største trussel mod Fiskeørnen i dag er strømdød, kollisioner, illegal forfølgelse, forstyrrelser, forgiftning og overfiskning. Der kan også opstå kamp om redepladser med Hvidhovedet Havørn i Amerika og Havørn i Europa, og andre rovfugle kan tage ungerne. Bestanden af Fiskeørn i hele verden er omkring 50.000 par med 2/3 i Nordamerika. De fleste bestande er stabile eller stigende.

The Osprey er både velskrevet og flot illustreret. I bogen kan man finde alle oplysninger om arten. Bogen kan derfor varmt anbefales til alle, der interesserer sig for Fiskeørnen eller for rovfugle i det hele taget.

Jørgen Jensen

The Birds That Audobon Missed

Kenn Kaufman. *Discovery and Desire in the American Wilderness*. 387 sider, 8 farveplancher, mange s-h illustrationer, indb. Avid Reader Press 2024. ISBN 9781668007594. Pris 274 kr.

Kaufman er forfatter til klassikeren *Kingbird Highway* (HarperCollins 1997). 18 år gammel tomlede (!) han i 1972 USA tyndt på jagt efter flest mulige arter i løbet af et såkaldt 'Big year'. Han nåede utrolige 666 arter og hitch-hikede 80000 miles og skrev bogen om det ultimative roadtrip. Hans nyeste bog er centreret om John James Audobon (1785-1851), ornitolog og fuglemaler, forfatter til *The Birds of America*, en af verdens dyreste bøger. En førsteudgave er for nylig solgt for 64 mio. kroner. JJA var ikke just nogen rollemodel. Han var slaveejer, bøssesvinger og selvpromoverende løgnhals i klasse med Baron von Münchhausen. Han er også en af verdens fremmeste illustratører af fugle og dyr. "His flamboyant, outrageous personality and his outsized drawings are enough to suck all the oxygen out of the subject, leaving other ornithologists as footnotes", skriver Kaufman. *The Birds That Audobon Missed* er en velskrevet og meget nørdet indføring i amerikansk 1800tals ornitologi. Store afsnit er opremsninger af datidens samlere og systematikere (Alexander Wilson, Charles Bonaparte, George Ord m.m.fl.), forskelle mellem arter og racer diskuteres side op og ned. Linné og hans system fylder (alt for) meget. Bogens 13 kapitler tager udgangspunkt i forskellige ordener og familier bl.a. drosler, sangere og vadefugle, hvor vi belæres om de arter, JJA ikke fandt, mistolkede eller påstod at have opdaget, blandt andre "kontinentets største rovfugl", *The Bird of Washington*, en ørn 25 % større end Hvidhovedet Havørn med et vingefang på over tre meter. Fugl Fønix? JJA's barnebarn brændte de fleste af hans efterladte manuskripter; hvorfor ved man ikke. Måske for at afmontere Audobons mange usandfærdigheder?

Kaufman springer fra emne til emne, den større sammenhæng er undgået anmelderen. Blandt de mange, lange tohundredårige tilbageblik glimter enkelte nyheder: Snegleglentens hurtige næbudvikling mod større volumen efter indførsel af den store island applesnail fra Sydamerika, der udkonkurrerer den mindre indfødte Florida applesnail, der tidligere var glentens foretrukne bytte. Som i Danmark er eponymer, fugle opkaldt efter personer, på vej ud. Somme tider som led i en slags ornitologisk Me too-oprydning, hvor navnet har tilhørt en person med tvivlsom karakter og adfærd, der åbenbart også kan forekomme blandt ornitologer. Audobon navngav mange fugle efter venner, kollegaer og mæcener. Langt de fleste navne er blevet ændret, dels fordi fuglen tidligere var beskrevet og benævnt, dels fordi den var fri fantasi.

Kaufman er, udover at være en af USA's førende ornitologer i felt og på skrift, også illustratør. Dele af denne bog udgøres af korte, indsatte kapitler med sammenligninger af hans og Audobons fugleillustrationer og maleteknikker, beskedent kaldet "mine pseudo-Audobons". Kaufman imiterer ganske godt hans store forbillede, men for mig er disse indslag ret overflødige. Som at sammenligne Leonard Bernstein med Johan Sebastian Bach. Hver ting til sin tid.

Hvorfor Kaufman har valgt titlen på denne bog, aner jeg ikke. Er det interessant at vide, hvilke fugle Audobon missede, fejlbestemte eller ganske simpelt løj om? Læs i stedet kultbogen *Kingbird Highway*.

Hans Harrestrup Andersen

Guide expert des Oiseaux de Guyane

Sylvain Uriot. *Manuel d'identification*. Éditions Biotope. 2023. 600 sider, 3940 fotos, hft. ISBN 978-2-36662-312-3. Pris: € 45.

Fransk Guyana er beliggende på den caribiske kyst i Sydamerika og er et oversøisk fransk departement, ca. dobbelt så stort som Danmark, med kun 300000 indbyggere. Den største del af landet er ufremkommelig, uberørt regnskov, næsten uden turistisk infrastruktur. Ikke mindre end 740 fuglearter er beskrevet i landet. Hidtil var man, hvis man søgte en felthåndbog, henvisning til Restall, Rodner og Lentinos *Birds of Northern South America* fra 2006 – to tykke bind, der dækker alt fra Ecuador til Fransk Guyana og indeholder mange arter, der ikke forekommer i Fransk Guyana.

Nu er der for første gang udkommet en felthåndbog, der udelukkende dækker Fransk Guyana, hvor en aktiv gruppe ornitologer, organiseret i Groupe d'Étude et de Protection des Oiseaux en Guyane (GEPOG) har skabt denne fremragende håndbog. Bogen starter med en kort præsentation af regionen og de forskellige biotoper, bl.a. kyst, savanne og regnskov. Derefter følger en oversigt over landets fuglefauna, et overblik over ornitologiens historie i Guyana, samt forklaring på hvordan bogen skal bruges. Hoveddelen af bogen præsenterer ynglefugle, trækfugle og strejfgæster.

Som mange andre nyere feltguides er bogen baseret på fotos. I mange fotobaserede guides vises fuglene i deres miljø, så det ofte er svært at se de vigtige kendetegn. I denne bog har man valgt at klippe fuglene ud, og ved billederne bliver der henvisning til vigtige kendetegn. For hver art er der fotos, der viser fjerdragter, alder, køn og fuglen i flugt.

Omtale af de enkelte familier indledes med en kort beskrivelse. Ved nogle familier findes desuden en opstilling på samme side af arter, der ligner hinanden. Arts gennemgangen indeholder på venstre side beskrivelserne og på højre side fotos. Artsnavnene er på fransk, engelsk og latin, også i bogens register. Teksten indeholder beskrivelser af arten, eventuelle køns- og sæsonvariationer i fjerdragten, beskrivelser af juvenile og immature fugle, samt informationer om adfærd, habitat og udbredelse. Ved siden af hver tekst findes et udbredelseskort, samt tre linjer om størrelse, vingefang og status. For trækfuglenes vedkommende er medtaget forekomststidspunkter.

Bogen afsluttes med kortfattet omtale af fugle, der endnu ikke er observeret i Fransk Guyana, men forekommer i nabolandene og måske kunne dukke op i Fransk Guyana (espèces potentielles). Bogen afsluttes med bibliografi og et indeks. Bogen har fransk tekst, men de mange engelske og latinske navne letter anvendelsen. Fotografierne er fremragende. Resultatet er den bedste felthåndbog, jeg har set. Jeg kan anbefale såvel bogen som en fuglerejse til Fransk Guyana!

Martin Rheinheimer